

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ РЕФОРМАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В АГРАРНІЙ ОСВІТІ ТА НАУЦІ**

**Тези доповідей
міжнародної науково-практичної конференції**

6–7 листопада 2014 року

Біла Церква
2014

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, академік НААН;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, професор;
Schmitz P.M., prof. Dr. Dr. h. c., Justus-Liebig University
of Giessen, Germany;
Борщовецька В.Д., канд. пед. наук, доцент;
Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент;
Резнік В.Г., асистент;
Царенко Т.М., канд. вет. наук, доцент;
Білан А.В., канд. вет. наук, доцент;
Сокольська М.О., зав. редакційно-видавничого відділу,
відповідальний секретар.

Психолого-педагогічні та лінгвістичні дослідження в умовах реформаційних процесів в аграрній освіті та науці: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 6–7 листопада 2014 р. – Біла Церква, 2014. – 28 с.

У збірнику тез представлені результати психолого-педагогічних та лінгвістичних досліджень, які доповідалися на науковій конференції 6–7 листопада 2014 р.

БОРЩОВЕЦЬКА В.Д., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТРУДНОЩІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ФАХОВОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВНЗ

Процеси, що відбуваються останім часом в економічному, політичному, культурному та освітньому просторі країни, наочно відображаються в лексичному аспекті, що забезпечує різні сфери іншомовної комунікації в процесі професійної діяльності.

Труднощі формування лексичної компетентності у студентів немовних спеціальностей зумовлюється трьома групами факторів: а) індивідуальними особливостями студентів; б) іноземною мовою, що вивчається; в) умовами навчання.

На ефективність оволодіння лексичною компетентністю значний вплив мають індивідуальні особливості студентів, а саме: рівень розвитку довільності, усвідомленості і вибірковості сприйняття, набір когнітивних стратегій засвоєння іншомовного матеріалу. Вагоме значення має тип уваги і пам'яті (довільна чи мимовільна), вид пам'яті (слухова, зорова тощо), тип мислення (наочно-образний чи абстрактний).

У процесі формування лексичної компетентності доцільно передбачити заходи для зняття і подолання труднощів, що дозволяє підходити до них диференційовано, на основі їхньої методичної типології. До труднощів засвоєння лексичних одиниць відносять: а) форму лексичних одиниць – звукову, графічну, структурну (наприклад, труднощі виникають при засвоєнні омофонів, у тому числі і граматичних, омографів – у випадку значних графемно-морфемних розбіжностей, багатоскладових і похідних слів); б) значення лексичних одиниць (наприклад, труднощі в розбіжності обсягів значень лексичних одиниць в іноземній і рідній мовах, при засвоєнні багатозначних слів, випадки «фальшифої синонімії, абревіатури»); в) вживання – сполучуваності лексичних одиниць з іншими лексичними одиницями, особливостей їх функціонування у діловому мовленні.

При визначенні ступеня труднощі лексичних одиниць для засвоєння необхідно брати до уваги і сферу їх функціонування. Так, труднощі засвоєння активного словника, що використовується у продуктивних видах мовленнєвої діяльності – говорінні і письмі, часто не збігаються із труднощами пасивного словника, необхідного для розуміння на слух та читання фахової літератури.

До труднощів, зумовлених умовами навчання відносять: а) відсутність у чинних галузевих стандартах чітко сформульованих цілей формування лексичної компетентності за рівнями і підрівнями володіння іноземною мовою і культурою у ВНЗ; б) зменшення аудиторних годин; в) недостатня матеріально-технічна база для самостійної та індивідуальної роботи студентів.

ЛОЗИНСЬКА О.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Останніми часом у вітчизняній і зарубіжній методиці все частіше використовується термін "емоційний інтелект" (Emotional Intelligence), який служить для позначення сукупності здібностей, знань і умінь пов'язаних з саморегуляцією і необхідних для успішної соціалізації і комунікації.

Емоційний інтелект – явище, що поєднує в собі здатність розуміти свої емоції, продуктивно їх виражати і контролювати, а також слухати інших та співчувати їхнім емоціям.

Емоційний інтелект опинився у центрі уваги вчених в останні десять років і на сучасному етапі є дуже актуальним питанням. До цього їхня увага була прикута до так званого IQ (коефіцієнту інтелекту), який вказує на рівень нашого розумового розвитку, знань, умінь, навичок. Проте, як не парадоксально це звучить, останнім часом було відкрито, що в розвитку гармонійної особистості людини «емоційна компетентність» («емоційний інтелект») відіграє важливішу роль, ніж «академічна». Вчені стверджують, що IQ тільки на 20% впливає на життєвий успіх, а 80% припадає на інші чинники, які сукупно можна назвати емоційним інтелектом. У американців навіть є така приказка: "IQ дає тобі роботу, а EQ – кар'єру".

Серед компонентів емоційного інтелекту виділяють:

1. Самосвідомість (емоційне усвідомлення себе, самооцінка, упевненість у собі).
2. Соціальне усвідомлення (емпатія, організаційне усвідомлення).
3. Самоврядування (самоконтроль, адаптивність, ініціатива, орієнтація на досягнення).
4. Соціальні навички (розвиток інших, лідерство, вплив, комунікація, вирішення конфліктів, робота у складі групи).

Говорячи про емоційний інтелект, необхідно враховувати два основних аспекти: здатність до управління власними емоціями і створення сприятливої емоційної атмосфери у відношенні з іншими людьми. Стосовно викладання іноземних мов поняття "емоційний інтелект" також представляє певний інтерес, оскільки багато його компонентів (мотивація, досягнення, саморегуляція рефлексія та ін.) потрібні як для повноцінного розвитку емоційної сфери особи, так і для успішного формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. Іноземна мова надає певні можливості розвитку емоційного інтелекту: можливо моделювати комунікативні ситуації і відпрацювати певні моделі поведінки в різних ситуаціях спілкування. Емоційна сфера, нарівні з інтелектуальною, грає найважливішу роль у формуванні мовних навичок і мовних умінь.

Отже, об'єднання найважливіших здібностей і умінь, пов'язаних з саморегуляцією і управлінням емоційним станом в процесі комунікації, в інтеграційне поняття "Емоційний інтелект" дозволяє представити проблему розвитку емоційної сфери студента в комплексі для успішного оволодіння іноземною мовою і подальшого використання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гоулман Д. Емоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 75с.

2. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: [Монографія] / Е.Л. Носенко, Н.В. Коврига. – К.: Вища школа, 2003. –126 с.

УДК 419:235

МАРЧУК В.В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЦІННІСНА СВІДОМІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Ціннісна свідомість приписує об'єктивному світові такі ознаки (властивості), яких насправді не існує. Ці ознаки є лише нашими почуттями, емоціями, які виникли в процесі нашого ставлення до об'єктивного світу. Тобто наша ціннісна свідомість творить власний світ цінностей, які задовольняють наші потреби. Усі цінності в зв'язку з цим поділяються на дві великі групи: матеріальні і духовні. Така дихотомія зумовлена подвійною природою самої людини: тілесною, біологічною, тобто матеріальною, а, значить, людині властиві матеріальні потреби, і духовною (ідеальною, свідомою), яка зумовлює духовні потреби. Отже, предмети і явища навколишнього світу мають для людини цінність в такій мірі, в якій вони задовольняють матеріальні і духовні потреби.

Розмежовуючи пізнавальну діяльність, яка має теоретичний характер, з ціннісною, тобто практичною діяльністю, (оскільки "світ цінностей" є саме світом практичної діяльності), стає зрозуміло, що аксіологія, як наука про цінності, є практичною наукою на відміну від онтології і гносеології, які слід вважати теоретичними науками. Людина володіючи ціннісною свідомістю, розглядає весь оточуючий світ з точки зору цінності його предметів і явищ. Однак, об'єктивна дійсність сама по собі, тобто поза відношенням до людини, немає ніякої цінності – ні позитивної, ні негативної.

Цінність розглядалася окремими вітчизняними педагогами також як позитивна або ж негативна значущість будь-якого предмета чи явища навколишнього світу.

В той же час, цінність завжди має елемент відносності не лише в "часі", але і в "просторі", тому що в один і той же час в практиці різних індивідів (соціальних груп, народів, соціумів) одні і ті ж предмети і явища можуть мати різну значущість, різну цінність. Однак "механізм" утворення усіх цих

ціннісних уявлень один і той же – практичне відношення людини до навколишньої дійсності.

Важливим при цьому є врахування того, що цінністю виступає уся різноманітність предметів людської діяльності, суспільних відносин, природних явищ, які можуть оцінюватися людиною з позицій добра і зла, істини і хибності, краси і потворства, моральності і аморальності, користі і шкоди і т.д. Критерії, що лежать в основі процедури оцінювання, утверджуються в суспільній свідомості, культурі певного соціуму, певного народу у вигляді імперативів, певних норм, заборон, які й виступають орієнтирами в діяльності кожної людини. Кожна історична епоха характеризується системою таких імперативів, які й визначають ієрархію цінностей, система яких виступає специфічним суспільним регулятором. Орієнтація на ту чи іншу цінність спонукає людину до певного виду діяльності, поведінки.

УДК 808.5

БАРАН Н.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

nata.baran.77@ mail.ru

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Грунтовні наукові праці з риторики стали з'являтися ще в часи Аристотеля, Квінтіліана, Цицерона.

В Україні теоретичним дослідженням і практичним розробленням методів опанування ораторського мистецтва займаються А. Коваль, М. Пентиліук, Т. Сагач, В. Терещенко та ін.

У науковій практиці багато праць присвячено проблемі формування мовленнєвої особистості. Так, наприклад, М. Стахів у поняття «мовленнєва особистість» вкладає такий зміст: «це людина, яку розглядаємо з точки зору її готовності виконувати майстерно професійно мовленнєві дії».

Риторична особистість – це особистість, котра має добрі знання з теорії риторики та володіє риторичними вміннями.

Під **риторичними вміннями** розуміємо: вміння уважно слухати й розуміти співбесідника; вміння опрацьовувати великі блоки інформації, аналізувати, структурувати та узагальнювати її; здатність мислити логічно і висловлюватися чітко; любов до художньої літератури, захоплення красою висловлюваних кимось думок та власні спроби творити вдалі милозвучні та переконливі висловлювання; вміння говорити грамотно. Тобто, риторичною особистістю можна вважати того, хто здатен майстерно використовувати власні риторичні вміння в діяльності.

Формування риторичної особистості – провідна мета викладання курсу риторики студентам. Як зазначає Л. Мацько, викладач риторики переслідує

низку завдань: засвоїти знання, що складають зміст риторики як науки, усвідомити і запам'ятати систему понять, оволодіти риторичною термінологією; вивчити історію і джерела риторики; уважно ознайомитися зі зразками промов якомога ширшого кола визначних ораторів минулого і сучасності, щоб максимально використати їхній досвід; оволодіти методом риторичного аналізу текстів різних типів промов, навчитися членувати текст, точно визначати тему, тези, докази, операції, мовні засоби (тропи і фігури), доцільність кожного слова; навчитися самому, використовуючи власні значення і досвід інших промовців, творити тексти промов різних типів; виробити в собі уважне і критичне ставлення до свого і чужого мовлення.

Основне завдання викладача риторики – озброїти студентів глибокими знаннями з даної науки та провести низку практичних занять із дидактичними іграми з публічного мовлення, які б допомогли студентам зацікавитися даним предметом, багатьом допомогли б подолати страх перед численною аудиторією, значною мірою стати більш розкутими, утвердити у кожного бажання бути культурною, всебічно розвиненою мовною особистістю, цікавою для широкого загалу слухачів.

Теорію риторики, вважаємо, слід розпочинати із вивчення основних законів риторики та трактування їх розуміння: концептуального закону, закону моделювання аудиторії, стратегічного закону, тактичного, мовленнєвого спілкування, системно-аналітичного закону.

Риторизація освіти сприяє розвитку індивідуальних здібностей особистості, формує базу риторичної компетентності та майбутньої професійної успішності. Риторизація навчання передбачає діалогізацію навчального процесу, створення текстів-діалогів з обов'язковими компонентами: тема, мета, теза, аргументи; та з трьохкомпонентною архітектонікою: вступ, основна частина, заключення.

У власній практиці викладання риторики пропонуємо студентам такі види практичних робіт і навчальних ігор: «Презентація товариша», «Оригінальна автобіографія», доповідь на тему: «Відомі оратори усіх часів», «Екскурсоводи», «Реклама ВНЗ», реферати з доповідями на тему: «Боротьба зі страхом», «Оратор та аудиторія», «Вербальне і невербальне мовлення», вправи із вдосконалення техніки мовлення (темпу, інтонації, виразності, сили голосу тощо).

Великою популярністю на завершальному етапі володіння мистецтвом риторичної комунікації користуються конкурси "Ораторами стають!", "Фестивалі риторики" тощо.

Завдання викладача риторики - переконати кожного студента, що оратором може стати кожен, хто дуже забажає, але шлях до цього у кожної особи буде свій, зважаючи на наявний вже досвід публічного мовлення, базу знань, культуромовних навичок, має значення навіть тип темпераменту й соціальне середовище, в якому перебуває чи перебувала людина. І, звичайно ж, величина зусиль буде залежати від того, який результат людина хоче мати і чи не зупинятиметься на досягнутому. Як твердив відомий Цицерон, «успіх будь-якої справи залежить від знань і старань».

ПОГОРІЛА С.Г., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВНЗ

Підготовка майбутніх магістрів з економіки та підприємництва до діяльності науково-педагогічного працівника має бути зорієнтована на особливий об'єкт – людину, котра в навчальному процесі перетворюється на його суб'єкт. З огляду на зазначене, актуальності набуває *особистісно зорієнтований підхід*. Г. Балл, І. Бех, І. Зязюн, З. Курлянд, О. Пехота, О. Савченко, О. Сухомлинська, Р. Хмелюк, О. Чебикін та інші вчені вказують, що такий підхід до освіти спрямований на особистісний розвиток й творчу самореалізацію того, хто навчається, в суспільстві.

Особистісно зорієнтований підхід до навчання, виховання, освіти студентів певною мірою ґрунтується на методологічних принципах західної гуманістичної психології: самоцінності особистості, глибокої поваги та емпатії до неї, врахування її індивідуальності. Такий підхід передбачає мету навчання, виховання, освіти: формування особистісних цінностей, адже саме вони здатні виконувати функцію вищого критерію для орієнтації індивіда у світі, опори для особистісного самовизначення. За такого підходу педагог і студент працюють в єдиному емоційно-чуттєвому діапазоні, який запобігає психічному напруженню як результату переживання небезпеки від неделікатного вторгнення викладача в життя, світ студента; забезпечується можливість самостійно приймати рішення і поводитись на їх основі. Ця вимога впливає із психологічної закономірності, за якою особи, привчені лише спостерігати та слухати, стають соціально пасивними, виявляються безпорадними перед оточенням.

Особистісно зорієнтоване навчання у професійній підготовці майбутніх науково-педагогічних працівників передбачає пріоритет суб'єктивно-сислового навчання в порівнянні з інформаційним; спрямованість на формування в студентів багатогранності суб'єктивних картин світу, на відміну від однозначних «програмних» уявлень, діагностику особистісного розвитку, ситуативне проектування, самоактуалізацію, самореалізацію, ігрове моделювання, смисловий діалог. В основу особистісно зорієнтованого професійного навчання повинен бути покладений діалогічний підхід, що визначає суб'єкт-суб'єктну взаємодію і збільшення міри свободи учасників освітнього процесу. Технології цього типу передбачають перетворення суперпозиції викладача і субординізованої позиції студента в особистісно рівноправні позиції. Таке перетворення пов'язане з тим, що викладач не стільки навчає і виховує, скільки актуалізує і стимулює студента до загального і професійного розвитку, створює умови для його самовдосконалення.

Отже, собистісно зорієнтований підхід полягає в орієнтації викладача в процесі професійно-педагогічної підготовки на особистість як на мету, суб'єкт, результат і головний критерій ефективності і продуктивності професійно-педагогічної підготовки.

УДК 378.147.032/.036/.061

ОРДІНА Л.Л., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

У сучасній педагогіці спостерігається активізація досліджень, що вивчають проблеми творчості та творчої діяльності особистості у вищій школі, виникає потреба з'ясувати природу творчої активності студентів.

У психолого-педагогічних дослідженнях часто аналізуються питання співвідношення знань і творчих дій, підкреслюється, що необхідність в творчому мисленні виникає тоді, коли людина стикається з новими умовами як практичних, так і інтелектуальних дій.

Здатність до творчості як найвищого дару людини не може розвиватись в тому випадку, коли відсутня диференціація навчання залежно від здібностей особистості. Творчі здібності студента – це синтез властивостей і особливостей особистості, які характеризують ступінь його відповідальності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності і обумовлюють рівень її результативності. Те, що творчості можна навчити, не викликає сумнівів.

Основними напрямками, які сприяють активізації творчої діяльності студентів, є:

- * залучення студентів до цінностей культури;
- * створення умов для розвитку молодої людини як суб'єкта культури;
- * допомога студентам у розвитку творчого потенціалу, здібностей, самореалізації у вищому навчальному закладі, культуротворчому середовищі, майбутній професії.

Творчу діяльність студентів можна визначити як здатність, по-перше, використовувати свій особистий культурний досвід, як індивідуальний спосіб осягнення культури, по-друге, розпізнавати, трансформувати, перетворювати культурні смисли в нові ціннісні орієнтири за допомогою взаємодії з іншими суб'єктами.

Теоретичний аналіз дає змогу висунути передбачення про те, що активізація творчої діяльності студентів у вищому навчальному закладі може визначатись за таких психолого-педагогічних умов:

1. Наявність комплексу загальних рис творчої особистості: ерудованості, почуття нового, гнучкості і широти мислення, активності, волі, розвинутого уявлення.

2. Розширення самоосвітніх і самоконтролюючих підходів до пізнання студентами нових знань.

3. Самоаналіз як один з основних умов ефективності процесу організації самостійної роботи у вищій школі.

УДК 37:378

ІГНАТЕНКО В.Д., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

viktoriya-vajner@yandex.ua

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В УМОВАХ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У сучасних умовах освітніх реформаційних процесів стратегічною метою навчання майбутніх перекладачів стає не засвоєння і ретрансляція знань, навичок і вмінь на основі виконання обов'язкової навчальної програми, а створення певних умов саморозвитку, культурного самовизначення особистості студента, перетворення його в суб'єкт власної життєдіяльності, а також прагнення розвинути у нього здатність самостійно здобувати знання, тобто акцент переміщується на здатність студентів до автономного навчання.

Навчальна автономія студентів у навчанні письмового перекладу має велике професійне значення. Адже підвищення та ускладнення вимог до рівня професійної підготовки перекладачів передбачає формування в них умінь аналізувати те, з якою метою, чого і як вони навчаються. Зазначені вміння є необхідною умовою ефективної перекладацької діяльності, у якій інтереси студентів ставляться на перше місце і формулюється мета навчити їх нести відповідальність за результати власного навчання. Таким чином, відповідна підготовка дозволить зробити майбутніх перекладачів більш автономними та здатними приймати власні рішення, що, у свою чергу, сприятиме зростанню відповідальності та самостійності у майбутній професійній діяльності. Відповідно студент має бути активним суб'єктом педагогічної взаємодії, що є базисом позицій особистісно-діяльнісного підходу, за яким студент самостійно організовує свою навчальну діяльність.

Особистісний компонент орієнтований, у першу чергу, на студента як особистість. У контексті мовної освіти йдеться про формування вторинної мовної особистості, компонент передбачає розвиток особистості в цілому, створення умов для розвитку її якостей, орієнтацію на її індивідуальний досвід, можливості, потреби, інтереси. Діяльнісний компонент передбачає орієнтацію навчання на організацію інтенсивної навчально-пізнавальної діяльності студентів, яка постійно ускладнюється, оскільки лише через власну діяльність, зокрема учіння, студент засвоює науку та культуру, способи пізнання і перетворення світу, формує і удосконалює особистісні якості.

Отже, центральними категоріями особистісно-орієнтованого підходу в контексті самостійної роботи є вторинна мовна особистість та самостійна, самокерована та продуктивна діяльність студентів, тобто навчальна автономія студентів, запорукою якої є партнерські взаємовідносини між викладачем та студентами.

Все вище зазначене акцентує необхідність спеціальної організації самостійної роботи, де переважатиме навчальне співробітництво викладача зі студентами, акцентуючи увагу на його спільному кооперативному характері.

УДК 37.091.33

ШМИРОВА О.В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Olga.5_Shм@rambler.ru

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

Исследователи констатируют, что появление персонального компьютера и развитие информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), существенным образом повлияли на изменение устоявшейся модели традиционного репродуктивного обучения:

- педагог и книга перестали быть единственными источниками знания;
- образовательная среда, насыщенная средствами ИКТ, эволюционно преобразовалась в информационно-образовательную среду;
- развитие глобальной сети Интернет предоставило свободный доступ к информации и изменило систему взаимодействия, не только повысив эффективность опосредованного взаимодействия, но за счет мультимедиа и «интерактива» обеспечило возможность одновременной реализации двух основных форм педагогического взаимодействия – совместная деятельность и сотрудничество.

Специфика иностранного языка как учебного предмета в его интегративном характере, т. е. в его способности выступать и как цель, и как средство обучения для ознакомления с другой предметной областью (гуманитарной, естественно-научной, технологической). В нем могут быть реализованы разнообразные межпредметные связи и подходы. В контексте системно-деятельностного подхода становится важной еще одна интегральная

Развивающая особенность иностранного языка – формирование общего деятельностного базиса как системы универсальных учебных действий, определяющих способность личности учиться, познавать, сотрудничать в познании и преобразовании окружающего мира. Иностранный язык является деятельностным учебным предметом, который обладает образовательным, воспитательным и развивающим потенциалом, он создает прочную основу для формирования человека и легко сопрягается с новыми образовательными технологиями.

Современные информационные и коммуникационные технологии разрушают рамки традиционного образовательного процесса, они обеспечивают не только новые возможности и перспективы их применения в процессе преподавания и обучения, но и реализацию различных педагогических подходов к организации образовательного процесса.

УДК 811.111

ЗІЗІНСЬКА А.П., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

РЕКВЕСТИВНІ МОВЛЕННЄВІ АКТИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Ядром функціонально-прагматичного поля реквестивів є мовленнєвий акт (МА) прохання, при виконання якого мовець спонукає адресата винувати дію, направлену на задоволення потреб мовця. Рішення про те, чи винувати дану дію приймає адресат.

Таким чином, прохання – це такий директивний мовленнєвий акт, в якому пріоритетну порзицію займає адресат, який контролює виконання дії, бенефактивну для мовця. Остання обставина ставить реквестив в розділ досить неввічливих мовленнєвий актів, тому що виконавцем дії, бажаної для мовця, має стати хтось інший – або безпосередньо сам адресат, або інша особа. Для звернення з проханням мовець повинен мати вагомі підстави, які будуть мотивувати його мовленнєвий акт, а якому він може отримати відмову зі сторони адресата. Все це змушує мовця використовувати різні тактичні прийоми, щоб забезпечити успіх такого делікатного директивного акта и досягти бажаного перлокутивного ефекта.

Деякі з них представляють прямі форми спонукання, інші відносяться до розряду непрямих форм, в яких відсутнє експліцитно виражене спонукання: питання-спонукання, питання-дозвіл, розповідь-потреба, питання-натяк, розповідь-натяк. Семантична більшість форм пов'язана з різними умовами успішності реквестива – предметом прохання, виконавцем дії, його можливостями та бажанням, а також викладенням мотивів для звернення з проханням. Будь-яке висловлювання може мати іллокутивну силу прохання, в такому випадку воно:

а) пояснює бажання або потребу мовця у виконанні дії або реєструє певний несприятливий стан справ, яке вимагає змін: *I want a light; I am hungry; I need a dictionary;*

б) містить питання або ствердження про наявність можливостей, бажання чи ресурсів у адресата, які дозволяють виконати дію: *Could you lend me your dictionary for the evening? You could be a little more quiet; Do you want some typing practice I've got? Have you got a 10 p coin?*

Найчастіше прохання висловлюється в ситуаціях, які визначаються не соціальними, а статусними, рольовими відносинами і, як правило, за

неофіційних обставин. Суттєвими для вибору варіанта оформлення є перш за все фактори соціально-психологічної дистанції та характеру випадкової дії – її маркування по ознакам трудомісткості, делікатності, ступеня важливості та терміновості.

УДК 821.111 (73):82-311.2

ЧЕРНИЩУК Ю.І., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

Juliana_naomi@mail.ru

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ РЕАЛІЗМУ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОЛІТТЯ

Головна особливість становлення реалізму в американській літературі полягає у тому, що новий напрям виникає не із надр романтизму. Інша особливість даного процесу визначається його багатоступеневістю і в той же час інтенсивністю його розвитку. Реалізм в американській літературі складається одночасно під впливом європейського художнього досвіду і регіональних літературних експериментів, які переслідували мету достовірно передати місцевий колорит. Виникає необхідність узагальнити новий соціальний досвід «позолоченого сторіччя».

Дійсність створює всі передумови для формування реалізму як магістрального шляху американської літератури. Своєї кульмінації цей процес досягає в творчості М. Твена 80-х рр. Саме М.Твен - справжній засновник і найбільший представник реалізму в американській літературі ХІХ ст. Таким чином, в становленні і розвитку реалізму регіональні тенденції американського літературного процесу зіграли найістотнішу роль. Можна говорити про три шляхи формування американського реалізму одночасно і виразно простежуються до самого кінця ХІХ ст. Перший з цих шляхів – регіональний „місцевий колорит”.

Американський реалізм став літературою суспільного протесту. Письменники-реалісти відмовлялися приймати дійсність як закономірний результат розвитку, у своїх творах різко і чітко розмежовують свої симпатії і антипатії. Характерною межею американських реалістів було те, що, запозичуючи деякі формальні особливості модерністського роману, вони зберігають естетичні принципи критичного реалізму: вміння створювати типи величезного соціального значення, показувати глибоко типові для американської дійсності обставини провінційного і столичного життя; зображувати життя як суперечливий процес, як постійну боротьбу і дію.

Реалізм в новітній американській літературі склався в процесі взаємодії трьох чинників, що історично визначилися: це - реальні елементи протесту американських романтиків, реалізм Марка Твена, зростаючий на самобутньо-народній основі, і досвід американських письменників реалістичного напрямку, що сприйняли в тій чи іншій мірі традицію європейського класичного роману

ХІХ сторіччя. Слід зазначити, що американський критичний реалізм не обмежений лише кількома десятиріччями, коли жили й творили згадані автори. Більше того, в окремих країнах розквіт критичного реалізму припадає на пізніші часи. Цей метод зберігає свою життєдайність і в наші дні.

УДК 821.111 (73)

МИХАЛЬЧЕНКО Т.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

25047609@mail.ru

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ У ПОВІСТІ СТІВЕНА КІНГА “THE MIST”

Більшість праць про творчість Стівена Кінга мають довідковий характер, накопичують і систематизують інформацію без ретельного аналізу. Поодинокі розвідки останніх десятиліть доводять, що його творчість є насправді невичерпним джерелом літературознавчих та мовознавчих роздумів, а тому і становить актуальність для дослідження.

Інтертекстуальність відображає безперервний процес взаємодії текстів та реалізується як включення до тексту або цілих інших текстів, або їх фрагментів у вигляді цитат, алюзій та ремінісценцій, або навіть інших мовних краплень, що контрастують за стилем із текстом-реципієнтом. Дослідники виокремлюють внутрішню та зовнішню інтертекстуальність.

Сьогодні існує багато визначень і класифікацій інтертекстуальності. Це свідчить, з одного боку, про складність явища і глибокий інтерес дослідників до потенціалу міжтекстових відношень та необхідності докладного опрацювання й виявлення інтертекстуальності на прикладі конкретного тексту з іншого.

Огляд творчості і окремих творів письменників-попередників надав нам можливість встановити міжтекстові зв'язки і досягнути глибокого прочитання повісті С. Кінга. Ми з'ясували, що повість “The Mist” поєднує різні варіації жанрових елементів жахів, головним завданням яких є апелювання до внутрішніх страхів кожного окремого читача. У ній одночасно схрещуються такі елементи: катастрофа, монстри та “suspense” (напруга, очікування). Також ми встановили зовнішню інтертекстуальність – міжтекстові зв'язки повісті С. Кінга на таких рівнях: *жанр* – жахи та його тематичні варіації з творами Майкла Бея, Марка Робсона (катастрофа), Абрахама Стокера, Альфреда Хічкока (саспенс – очікування); *міст* – Альфреда Хічкока “The Birds”, частково Вільяма Голдінга “The Lord of the Flies”; *персонажі* – колективний герой Абрахама Стокера, Альфреда Хічкока; *деталі* – Альфреда Хічкока “The Birds”; *idei* – Біблія.

Внутрішня інтертекстуальність повісті “The Mist” виявляється в межах творчої спадщини С. Кінга в оповіданні “Trucks”, а також романі “Carrie”. Порівняння змісту творів допомогло виявити ремінісценції, суть яких полягає в запозиченні елементів попередньої творчості: мотивів, образів, окремих виразів

та деталей. Обов'язкова умова існування ремінісценцій є набуття нового змісту. Щодо повісті “The Mist” та оповідання “Trucks” можемо констатувати зміщення суто екологічної проблематики в бік проблеми згубного впливу розвитку науки і техніки, який поступово перетворює людину з природної істоти на раба науково-технічної революції.

Отже, можемо стверджувати, що інтертекстуальність – наскрізна текстотворча домінанта індивідуального стилю С. Кінга, що об'єднує його тексти. Використовуючи в своїх роботах інтертекстуальність Стівен Кінг створює особливий простір усередині своїх текстів, що призводить до повного занурення читача в світ, створений автором.

УДК 81“373.7: 811.111

ПОЛЩУК Т.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

politan07@mail.ru

РІЗНОВИДИ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Англійська мова має тисячолітню історію. За цей час у ньому накопичилася велика кількість виразів, які люди знайшли вдалими, влучними і красивими. Так і виник особливий шар мови – фразеологія, сукупність стійких виразів, що мають самостійне значення.

Вивчення англійської мови широко поширене в нашій країні. Добре знання мови, в тому числі й англійської, неможливо без знання її фразеології. Знання фразеології надзвичайно полегшує читання як публіцистичної, так і художньої літератури. Розумне використання фразеологізмів робить мову значно виразнішою. Світ фразеології сучасної англійської мови великий і різноманітний, і кожен аспект його дослідження, безумовно, заслуговує на належну увагу. Таким чином, з усього перерахованого вище можна зробити висновок, що актуальність теми незаперечна.

До різновидів фразеологізмів в англійській мові належать біблеїзми, шекспіризми, висловлювання англійських письменників, що стали фразеологізмами, а також фразеологізми, які є запозичені з літературних творів інших мов і країн.

Відомо, що біблія є найголовнішим літературним джерелом фразеологічних одиниць. Протягом століть Біблія була найбільш читаною і цитованою в Англії книгою. Число біблійних оборотів і виразів, які увійшли в англійську мову, настільки велике, що зібрати і перерахувати їх було б дуже нелегким завданням. До словосполучень сучасної англійської мови, біблійне походження яких твердо встановлено, належать наступні: *the apple of Sodom* (красивий, але гнилий плід; оманливий успіх), *the beam (the mote) in one's eye* («колода» у власному оці; власний великий недолік).

Твори знаменитого англійського класика У. Шекспіра також являються одним з найбільш важливих літературних джерел за кількістю фразеологізмів,

що збагатили англійську мову. Можна навести приклади деяких найбільш поширених шекспіризмів: «Macbeth»: *to make assurance double sure* (для більшої певності), *the be-all and end-all* (те, що заповнює життя, все в житті). Крім Шекспіра, багато інших письменників збагатили англійський фразеологічний фонд. Серед них головним чином слід відзначити Олександра Попа, Вальтера Скотта, Джеффри Чосера, Джона Мільтона і Чарльза Діккенса. Також значна кількість фразеологізмів прийшло до Англії з США.

Фразеологія – надзвичайно складне явище, вивчення якого потребує свого методу дослідження, а також використання даних інших наук – лексикології, граматики, стилістики, фонетики, історії мови, історії, філософії, логіки і країнознавства. Думки лінгвістів з ряду проблем фразеології розходяться, і це цілком природно. Підсумувавши, можна впевнено стверджувати, що актуальність даного питання залишається актуальним.

УДК 801.81:398.21

КАРПЕНКО С.Д., канд. філол. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
philops@ukr.net

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ ШКОЛИ У КАЗКОЗНАВСТВІ

В українському казкознавстві, що формувалося упродовж двох століть, чітко виокремилися науковці і їх теоретичні праці за фольклористичними школами. Європейська фольклористика виділяє: міфологічну, етнографічну, антропологічну, історичну, психологічну, міграційну, ритуальну школи та школу структуралізму. Кожна виконувала дослідницьку функцію та виступала опонентом до школи-попередниці.

В українській фольклористиці міфологічне трактування казкового матеріалу спостерігалось в працях М. Костомарова та О. Потебні. Ця школа заклала основи міграційної та історичної шкіл. І. Франко, стоячи на позиціях компаративізму, у своїй програмній класифікації зазначав, що казки “майже всі прийшли до нас із далекої чужини, з Азії та Єгипту”. Подібну позицію в оцінці казкового епосу займав і В. Гнатюк. Теорія школи запозичення сюжетів (міграційна школа) (кінець XIX – початок XX ст.), віддзеркалилася у працях М. Драгоманова, М. Дашкевича, Л. Колмачевського. Дослідницька діяльність П.Куліша і М.Костомарова, О.Котляревського та їхніх сучасників стала першим етапом становлення в Україні історичної школи фольклористики.

Наприкінці 80-х рр. XIX ст. сформувалася так звана ритуальна школа, до якої входили представники різних шкіл. Майже одночасно виникла фінська історико-географічна школа, представники якої (А. Аарне, В. Андерсон, К. Крон) систематизували варіанти сюжетів казок. М. Андреев уклав «Покажчик казкових сюжетів за системою А. Аарне» (1929), підкресливши готовність українських вчених до подібних досліджень. На початку 40-х років

він підготував покажчик казкових сюжетів української народної казки, який і по нині зберігається у вигляді рукопису (Архів Тбіліського державного літературного музею ім. Георгія Леонідзе). Ідеї антропологічної школи є в працях М. Драгоманова, М. та К. Грушевських, І. Франка, В. Гнатюка, М. Дашкевича та ін. В. Жирмунський запропонував такі види порівнянь у фольклористиці: зіставлення, історико-генетичне, історико-типологічне та порівняльне, що виявляє запозичення. Напрямок структуралізму передбачав комплексний підхід до вивчення структури тексту. Особливої значущості в інтерпретаційному дискурсі набувають мотивно-синтагматичний (Р. Волков), структурно-синтагматичний (О. Потебня, Д. Чижевський), комплексно-системний (І. Денисюк, Г. Клочек, О. Киченко) методи.

У сучасному українському казкознавстві визначилися два основні напрями досліджень: порівняльно-історичний і типологічний. Послідовниками першого виступають І. Березовський, Г. Сухобрус, Л. Дунаєвська. До другого тяжіє О. Бріцина. Останнім часом окреслився третій напрямок розгляду казки з семантико-палеонтологічного погляду, що простежувався у спадщині О. Потебні, а нині розробляється у працях В. Давидюка.

УДК 81'276-051.1/.2:305

ПТАШНІЧЕНКО А.М., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

vikann@meta.ua

ГЕНДЕРНИЙ ЧИННИК СТИЛЕТВОРЕННЯ

Своєрідність способу мовленнєвої діяльності визначається не лише сферою комунікації, соціальним статусом співрозмовників, характером стосунків, що їх пов'язують, але й гендерною належністю учасників комунікативного акту.

В цілому риси чоловічої й жіночої мовленнєвої поведінки в англо-американському та українському лінгвокультурному просторі здебільшого збігаються, адже вони зумовлені загальними особливостями чоловічої і жіночої психології. Скажімо, до спільних характеристик англо-американського й українського жіночого мовлення належить використання багатопалітри кольорних позначень, більшість з яких являє собою яскраві епітети, оскільки має за основу порівняння кольору певного предмету з кольором квітів або коштовного чи напівкоштовного каміння.

Типовою для жіночого мовлення є схильність до вживання не дуже частотних «колірних слів» відсутніх в лексиконі більшості чоловіків: *amber, lavender, lilac, mauve, beige, aquamarine*; порівняймо з характерними кольорними епітетами в українському жіночому мовленні: *буриштиновий, абрикосовий, яблучний, аквамаринний, кораловий, бірюзовий, кольору морської хвилі*.

Об'єктивність та емоційна стриманість чоловіків зумовлюють такі загально родові риси чоловічого стилю мовлення як обговорення переважно конкретних

речей, а не відчуттів і стосунків, прагнення відразу перейти до суті справи, частіше використання прямих тверджень. Серед характеристик жіночого стилістичного регістру: широкий інтонаційний регістр діапазон висловлень, частіше використання умовного способу, більша насиченість дискурсу непрямыми твердженнями, перебиваннями співрозмовника, запитальними реченнями, формула ввічливості, прикметниками (часто оцінювального типу).

Конкретні вияви емоційності жіночої мовленнєвої поведінки зумовлені особливостями експресивних ресурсів мови та лінгвокультурним чинником. Якщо для англо-американської традиції характерним є активне використання жінками таких гіперболічних епітетів як *delightful, fantastic, precious, amazing* тощо, то для української культури можна констатувати більш частотне у порівнянні з чоловіками вживання зменшувально-пестливих слів, наприклад: *серденько, рибонька, сонечко, жіночко*.

Крім того, спільною для різних культур є менша формальність моногендерного спілкування на відміну від кросгендерного. Більша невимушеність атмосфери спілкування між особами однієї статі (особливо, чоловічої статі) – це широко відомий у практичній психології факт, який, зокрема, враховується при організації бесід та проведенні опитувань громадської думки.

УДК 801.671:57:81'367.2

СТРІЛЕЦЬКА С.В., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ДО ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ КОГЕЗІЇ

Адекватний письмовий переклад неможливо здійснити без відповідного перекладацького аналізу вихідного текстового матеріалу. За Д. Робінсон, переклад в першу чергу є процесом, а перекладацький аналіз – складовою частиною цього процесу, результатом якого є перекладений текст.

За О. Селівановою, текст – це інформаційна структура, одна з форм мисленнєво-мовленнєвої діяльності людини, що слугує засобом комунікації і реалізується в єдиній системі мовних форм. Важливою ознакою цієї системи є зв'язність або когезія.

Важливим видом когезії в тексті, на думку Halliday, Hasan (1976), Hoey (1991), є лексична або лексико-семантична когезія (англ. "lexical or lexical and semantic cohesion"). Лексико-семантична когезія забезпечується зв'язками між реченнями, утвореними шляхом лексико-семантичного повторення (англ. «repetition links»), тобто наявністю в реченні лексичних одиниць (слів або словосполучень), які відновлюють певні елементи з попередніх речень для надання про них нової інформації".

Услід за С.Є. Максимовим, визначимо головні типи повторень, які можна спостерігати між реченнями в текстах різних функціональних стилів: 1) просте

лексичне повторення (англ. “simple lexical repetition”); 2) складне лексичне повторення (англ. “complex lexical repetition”); 3) проста парафраза (англ. “simple paraphrase”); 4) складна парафраза (англ. “complex paraphrase”); 5) кореферентне повторення (англ. “co-reference repetition”); 6) субституція (англ. “substitution”).

Такий підхід дозволяє виділити центральні і маргінальні речення (англ. “central and marginal sentences”). Речення, які мають максимальну кількість вузлів лексико-семантичного зв'язку або бондів з іншими реченнями, є центральними (англ. “central sentences”). Такі речення несуть в собі основну інформацію і являють собою семантичне ядро тексту (англ. “semantic nucleus”), оскільки є найважливішими для його розуміння, інтерпретації та перекладу. У свою чергу речення, які мають недостатню кількість вузлів лексико-семантичного зв'язку або бондів з іншими реченнями, вважаються маргінальними (англ. “marginal sentences”). Такі речення несуть в собі додаткову інформацію і мають меншу семантичну цінність.

У зв'язку з цим, необхідне вивчення питання ідентифікації повторень у текстах різних функціональних стилів мови. Додаткової уваги потребує створення сітки вузлів лексико-семантичного зв'язку за М. Ноеу (1991) та встановлення “семантичного ядра” шляхом визначення центральних і маргінальних речень.

УДК 811.112(043.3)

РЄЗНІК В.Г., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

veron22ka@online.ua

ГЕРМАНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ ТА ЇЇ МЕДІАПРОСТІР

Германська філологія є яскравим представником гуманітарних наук, що має безпосереднє відношення до таїнства передачі знань про людину та її буття, до колективної пам'яті та пошуку нових просторових та часових сфер, необхідних для підтримки успадкування традицій та розвитку інтелектуальної сили людини. Сучасна германістика стоїть перед необхідністю модернізувати шляхи трансляції знань. Вона усе частіше звертається до *медіазнавства* як до одного з найбагатших джерел свого збереження та розвитку. Щоб розкрити цей потенціал потрібні знання про медіальний простір германської філології. *Об'єктом* розвідки є медіальний простір германістики, а *предметом* – його структурні характеристики.

Медіазнавство (*media studies* – англ., *Medienwissenschaft* – нім.) стало академічною дисципліною на факультетах германської філології у багатьох західних університетах. Це наука, що вивчає історію та комунікативну природу різних засобів масової інформації.

Германістика та медіазнавство взаємодіють у двох галузях:

1. *Інтегрованого навчання*, яке має на меті медіатеоретичні, медіапрактичні, філологічні та економічні об'єкти досліджень.

2. *Науково-практичної діяльності*, куди входять спільні для германістики та медіазнавства предмети та методи досліджень (дискурсивний аналіз професійних текстів, літературознавчі аспекти та ін.).

Медіапростір германської філології є культурним резервуаром обробки філологічних знань, переведених з буквеної пам'яті ученої спільноти (пам'яті книг) та аналогових запам'ятовуючих пристроїв у *синергетичний конструкт медіапростору*. Цей конструкт можна умовно представити як чотирьохвимірне утворення, де на сегментному рівні відтворено чотири види діяльності філологів-германістів, а саме: *навчальна, інформаційна, інтерактивна та творча діяльність*.

1. *Навчальна діяльність*: ознайомлення із загальними принципами функціонування медіапростору, його інструментами, процесами та потребами.

2. *Інформаційна діяльність*: оволодіння знаннями про спеціалізовані пошукові каталоги, бібліографії, авторські та тематичні сторінки філологічних, літературознавчих та прикладних сайтів (MetaGer, Fireball, Google, Lycos, AltaVista, Erlanger, bds1-online.de, Fachbibliographien, Germanistik.net, etc.), сайти німецьких університетських бібліотек.

3. *Інтерактивна діяльність* є важливою формою роботи вчених-германістів. Найбільш поширеними засобами спілкування у медіапросторі германської філології виступають новинні групи, дискусійні форуми, вікі-сайти (Usenet, Mailingist, IASL, Die professionelle Germanistik, etc.)

4. *Творча діяльність* германістів має активний прояв у роботі з гіпертекстами. Це спроба філолога заявити про себе ("Der arme Poet", "Textgalerie", "Literaturhaus Wien" etc.). Одним з головних завдань ученого-германіста у сільових спільнотах є захист своїх праць від плагіату. Так, творча робота дослідника у науковому блозі, як правило, пов'язана із встановленням плагінів для блогів з метою захисту від несанкціонованого копіювання тексту (WP-CopyProtect, Deferred RSS) та підключення до віртуальних серверів антиплагіатної перевірки текстів (webmasterlabor.com, myfreecopyright.com, articlechecker.com, web.archive.org., etc.).

Освоєння філологами нових можливостей передачі знань сприяє розвитку інтелектуальної культури. Однак існує небезпека втратити філологічний смак до друкованого слова.

УДК 81'373

РУДАКОВА Т.М., канд. філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Rudakova_Tetyana@ukr.net

НОВОУТВОРЕННЯ НА ҐРУНТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНИХ ЗМІ

На сьогодні питома частина запозичень з англійської мови непропорційно збільшилась, розширюються і їхні функціональні можливості. Ми поставили собі за мету виділити похідні слова, утворені від новозапозичених англізмів економічної тематики та дослідити приклади лексико-семантичних дериватів, що з'явилися на сторінках преси в кінці ХХ – на початку ХХІ століть.

Англiзм *промоушн / промоушен* має два варіанти написання (недосконалість процесу запозичення). У мові засобів масової інформації це слово дало початок дериваційним утворенням за допомоги морфологічного способу словотворення. Найбільша кількість лексем утворена за допомоги словоскладання: *крос-промоушн, промоушн-акція, промоушн-менеджер, промоушн-менеждмент, промоушн-проект, промоушн-сервіс, сейлз-промоушн, трейд-промоушн*; та суфіксального: *веб-промоушенський, промоушенський, рекламно-промоушенський*. Малопродуктивним щодо цієї лексеми є поки-що префіксальний спосіб словотворення (*антипромоушн*) та суфіксально-префіксальний (*антипромоушенський*). Непродуктивними вважаємо на сьогодні постфіксальний, безафіксний способи, основоскладання та аббревіацію.

Небагато дериватів було виявлено щодо лексеми **байер**. Головною причиною вважаємо неосвоєність новозапозиченого англiзму в українській мові. Тут переважають способи морфологічного словотворення, а саме суфіксальний: *байерський*; префіксальний: *антибайер*; суфіксально-префіксальний: *антибаєрський*; словоскладання: *арт-байер, байер-спікання*, аббревіація: *медіа-байер, ТВ-байер*.

На базі лексеми мейкер за допомоги суфіксального способу утворено слова: **мейкерувати, мейкерівський; але питому частину новоутворень – за допомоги** словоскладання: *аватар-мейкер, арт-мейкер, блбл-мейкер, банер-мейкер, бот-мейкер, брейн-мейкер, бренд-мейкер, віза-мейкер, в'ю-мейкер, десижн-мейкер, дол-мейкер, імідж-мейкер, карамель-мейкер, кліп-мейкер, лайн-мейкер, маркет-мейкер, матч-мейкер, мод-мейкер, муві-мейкер, нігті-мейкер, ньюс-мейкер, офіс-мейкер, пейдж-мейкер, піца-мейкер, плейн-мейкер, принт-мейкер, рингтон-мейкер, сателіт-мейкер, скрін-мейкер, сукня-мейкер, топік-мейкер, фрейм-мейкер, фрейм-мейкерівський, фурія-мейкер, хот-дог-мейкер, шоу-мейкер, clip-мейкер, news-мейкер. Лише декілька дериватів, утворених за допомоги аббревіації, було **відібрано із джерел ЗМІ щодо лексеми мейкер**: *амв-мейкер, бух-мейкер, тату-мейкер, AMV-мейкер*.*

Значимо, що продуктивним на сьогодні вважаємо морфологічний спосіб словотворення. Що ж до морфолого-синтаксичного, лексико-семантичного та лексико-синтаксичного способів, то, на нашу думку, вони є малопродуктивними в сучасній українській мові взагалі. За допомоги цих способів твориться порівняно невелика кількість похідних слів.

УДК 378.147.091.31/.22:63

ТКАЧЕНКО О.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

НАВЧАННЯ – ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО АГРОНОМА-ДОСЛІДНИКА

Аграрій – це різносторонній фахівець сільськогосподарського виробництва. Він добре знає закони землеробства та закони агрономії. Йому до тонкощів відомо

все, що пов'язано із вирощуванням рослин, тобто їх агротехніка: способи обробітку землі, терміни та способи сівби та збору урожаю, особливості догляду за посівами та посадками. Але у зв'язку із соціально-економічними змінами сьогодення України та враховуючи умови ринкової праці, що постійно змінюються, зростаючі вимоги до сучасних фахівців, насамперед, до випускників вищих навчальних закладів освіти постає питання про готовність майбутнього фахівця до професійного самовдосконалення, яка формується під час підготовки на університетській стезі.

Тому серед вимог, які висуває наше суспільство до спеціальної підготовки студентів, самостійність посідає одне із визначальних місць, бо не можна для розв'язання всіх завдань створити алгоритми, що визначали б схему трудових дій. Неможливо передбачити всі умови і види дій, які виникають в різних виробничих ситуаціях.

Специфіка сучасної аграрної освіти полягає також у тому, що у світлі науково-технічного прогресу вона повинна готувати випускників до орієнтації в нових умовах виробництва, з якими спеціаліст-аграрій незмінно зіткнеться у своїй роботі. Тому дуже важливо навчити студентів застосовувати одержані знання у вирішенні можливих проблем. Особливе значення для здійснення цього завдання належить поліпшенню організації самостійної роботи студентів. При ефективному поєднанні змісту освіти, оптимального вибору методів навчання, високій якості знань, умінь та навичок розв'язання завдань спеціальної освіти студенти зможуть виявити аналогії між новими та старими проблемами, а також застосовувати нестандартні підходи до їх вирішення.

Отже, шлях до професійного самовдосконалення майбутнього агронома-дослідника, а саме досягнення високого рівня професіоналізму майбутнього фахівця аграрної галузі, можна досягти саме через навчання, яке ставить на один рівень наслідування основних тенденцій світового ринку та системність ведення сільського господарства.

УДК 81'25/'36/'37

ПИЛИПЕНКО І.О., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

inna_ra.82@mail.ru

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Відомо, що з давніх часів переклад виконував найважливішу соціальну функцію. У процесі перекладу часто виявляється неможливим використати значення слів і висловів, які пропонуються у словнику, часто виникає потреба у відступі від системних еквівалентів, тобто в перекладацьких трансформаціях.

Саме у таких випадках звертаються до трансформаційного перекладу. Досягнення адекватності у перекладі пов'язане з умінням грамотно ідентифікувати перекладацьку проблему і здійсненні перекладацької трансформації.

Проблема перекладацьких трансформацій є однією з найактуальніших у сучасному перекладознавстві. Для того, щоб вірно відтворити зміст іншомовного тексту перекладачі вдаються до різноманітних трансформацій, які повністю або частково змінюють структуру речень оригіналу.

На сьогодні існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій запропонованих різними авторами. Два типи трансформацій виділяє Я.І. Рецкер: *граматичні* у вигляді заміни частин мови або членів речення, та *лексичні*, що полягають у конкретизації, узагальненні, диференціації значень, компенсації втрат, що виникають у процесі перекладу [7: 104].

Дещо інший поділ трансформацій пропонують А.М. Фітерман та Т.Р. Левицька. Вони виділяють *граматичні трансформації*, до яких відносяться такі прийоми: перестановки, вилучення і додавання, перебудову та заміну речень; *стилістичні трансформації*, які охоплюють синонімічні заміни та описовий переклад, компенсацію та інші види заміни; *лексичні трансформації*, що стосуються заміни і додавань, конкретизації і узагальнення речень [4: 57].

Розглядаючи лексичні трансформації, необхідно зазначити, що словниковий запас мови є не просто сукупністю слів, а системою, що допускає різноманітні, але не будь-які словосполучення у контексті: окремі елементи словника пов'язані один з одним певними лексичними й стилістичними відносинами. На цю обставину слід зважати під час перекладу, особливо, коли потрібно робити вибір між кількома варіантами перекладу.

Грамматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення у процесі перекладу відповідно до норм мови, на яку здійснюється переклад. Суть речення залишається незмінною, але у свідомості перекладача відбувається певне перетворення англійської конструкції, в якій англійські слова замінюються українськими.

Таким чином, під час здійснення перекладу, головним завданням перекладача є досягнення семантичної еквівалентності вихідного тексту та тексту перекладу. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати різноманітні перекладацькі перетворення, а на рівні компонентної еквівалентності – трансформації. Для того, щоб швидко вибрати правильний варіант перекладу, перекладачеві необхідно знати всі види трансформацій.

УДК 811.111:81'25

ПОВШЕДНА І.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАГМАТИКА НОМІНАТИВНИХ ЗАСОБІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ФАКТУ МОВЛЕННЯ ПРИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЇ ПЕРСОНАЖА

Організуючим ядром усіх складових комунікативної дії персонажа у художньому тексті є дієслово, що, по-перше, вводить пряму мову цього

персонажа, крім того, корелює взаємовідносини між суб'єктом та адресатом мовлення, дає підґрунтя для різноманітних характеристик з метою створення цілісної картини відображення комунікативної ситуації.

Дієслова, що вводять пряму мову персонажа, можуть належати до різних розрядів за семантичним, прагматичним, стилістичним, синтаксичним критеріями, проте кількість цих дієслів обмежується лише тими, що наділені можливостями виконувати функцію предиката в авторській ремарці і водночас репрезентувати персонажне мовлення в рамках комунікативної дії.

Дієслова: *to say, to tell, to speak*, мають загальне семантично-неспціалізоване значення, проте вони не лише констатують факт комунікативної діяльності, а виконують ще дві додаткові функції. По-перше, ідентифікують учасників мовлення, а по-друге, можуть приєднувати адвербалії, утворюючи номінативні комплекси предикативного типу для ситуативних характеристик персонажа та його мовлення. На нашу думку, саме дієслово *to say* у складних номінативних комплексах допомагає уникнути високої концентрації експресивної лексики, що інколи шкодить художньому тексту. автономно при репрезентації комунікативної дії персонажа.

Дієслово *to tell* вказує на особливий тип комунікативної дії. Часто це розповідь персонажа, монологічне мовлення спрямоване на конкретного адресата, проте не націлене на конкретний перлокутивний ефект.

Лексичні одиниці, що вводять персонажне мовлення можуть кваліфікувати висловлювання персонажа з боку комунікативної інтенції. Такі номінації кваліфікують та пояснюють зміст прямої мови і виражаються за допомогою комунікативно-спрямованих дієслів, що утворюють у художньому тексті синонімічні ряди. До таких відносимо: *to ask, to inquire, to entreat, to beg, to implore, to remonstrate; to object, to return, to rejoin, to retort* та ін.

Мовні засоби, що вводять пряму мову персонажа, характеризують зміст мовлення, його комунікативну (внутрішню) та екстралінгвістичну (зовнішню) сторони, зображають відносини, взаємодію та контакт між комунікантами, свідчать про спонукання чи досягнення мовленнєвої реакції, крім того, можуть давати різноманітні характеристики, що мають суб'єктивно-оцінне та емоційно-образне значення, внаслідок чого „оживляють” спілкування персонажів.

СЕМІЛЕТКО В.І., канд. пед. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЯКІСТЬ ЕЛЕКТРОННИХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ПЕРЕКЛАД

На ринку сучасних електронних технологій є досить багато загальних та спеціальних словників, проте лише дуже мала частина з них може бути використана у професійному перекладі.

Можна скільки завгодно розширювати арсенал електронних словників і удосконалювати процедуру пошуку необхідної лексикографічної інформації в

них, але в кінцевому рахунку останнє слово при виборі найбільш оптимального варіанту залишається за перекладачем. Ніяка програма не може позбавити його від необхідності приймати самостійні рішення. Таких програм немає взагалі, і вибір залежить від професійного досвіду перекладача і знання тієї галузі, до якої відноситься текст що перекладається. Недосвідченому перекладачеві-початківцеві важко прийняти таке рішення, навіть якщо в його розпорядженні є найсучасніші електронні технології.

При цьому не всі вчені поділяють точку зору щодо великого потенціалу та ефективності електронних словників в арсеналі письмового перекладача. Так, Б.Н. Клімзо вважає, що вони взагалі відучують перекладача думати над терміном, а їх використання нерідко веде до зниження якості перекладу. Бездумне ставлення до вибору правильного перекладацького еквівалента з багатьох варіантів, представлених в словниковій статті, дійсно згубно для перекладу і несумісно з поняттям якісного перекладу взагалі. Однак нерідко молоді перекладачі грішать подібним ставленням до роботи, при цьому користуються вони не тільки електронними, але і паперовими словниками. Крім того, Б.Н. Клімзо вважає, що в універсальних електронних словниках хороші добротні словники перемішані зі слабкими, що робить їх ненадійними. З цим не можна не погодитися, але проблема вирішується дуже просто - шляхом підключення до автоматичного пошуку в пакеті лише тих словників, які заслуговують довіри фахівців.

Звичайно, в ідеальному випадку було б непогано мати спеціальний макрос, який дозволяв би одним натисканням клавіші в текстовому редакторі запускати пошук необхідного слова в наявних англо-українських і українсько-англійських онлайн-госларіях і словниках. Саме так пропонує робити швейцарська перекладачка Таня Харві Чьямпі для різних комбінацій мов - англійської, німецької, французької, італійської, іспанської, португальської (MS Word macros for translators). Зокрема, вона створила кілька макросів, які об'єднують цілий ряд часто виконуваних стандартних операцій з пошуку термінів і зводяться до натискання однієї-єдиної клавіші або сполучення клавіш (shortcut key). Її макроси допомагають миттєво витягати необхідні термінологічні відповідності з глосаріїв та словників користувача шляхом виділення слів в оригіналі і натискання кнопки TermManage, а також поповнювати їх новими лексичними одиницями. Більш детально про цю опцію можна дізнатися, відвідавши її персональний сайт.

Ще одна програма, яка спрощує пошук слів за словниками, називається AnyLexic, Version 2 (Terminology Management Software). Вона являє собою нове покоління програм з управління термінологією і дає можливість перекладачеві надійно зберігати всю необхідну термінологію для різних словників або глосаріїв в одній базі даних і з зручністю користуватися нею в роботі. Вона також допускає імпортування лексики з інших галузевих словників і її поповнення за рахунок своїх індивідуальних перекладацьких відповідностей, причому імпорт і експорт даних підтримує різні формати, включаючи TXT, XLS, CSV. Крім того, перекладач може сам скласти персональний двомовний банк термінологічних даних.

Цікавий засіб для створення і підтримки словників розроблено компанією АВВУУ. Воно називається АВВУУ Lingvo Content і являє собою професійну систему для створення, зберігання та поповнення словників. З її допомогою можна створювати, оновлювати, поповнювати і аналізувати словники практично будь-якої складності, створювати словники на основі існуючих і експортувати їх в різні формати.

Перекладачеві-професіоналу, на наш погляд, електронний перекладний словник потрібен лише тоді, коли він стикається з незнайомою тематикою в перекладному тексті. Працюючи зі знайомою тематикою, він практично не відчуває потреби в лексикографічній підтримці. Потреба в електронних лексикографічних джерелах найчастіше відпадає в тих випадках, коли перекладений текст ніким не редагується і приймається замовником *as is*.

Хороший електронний двомовний словник може бути надійним помічником для перекладача. Однак повністю покладатися на нього не можна, так як остаточний вибір стилістично і семантично правильного еквівалента або відповідника залишається за перекладачем, а це передбачає значні когнітивні зусилля з його боку по вибору варіантів і порівнянню запропонованих варіантів із контекстом. Повної автоматизації лексикографічного пошуку як такої немає. Електронний словник бере на себе лише частину когнітивних зусиль перекладача, причому мінімальну їх частину. Далеко не завжди словник здатний дати точну відповідь на запит перекладача. Може трапитися, що перекладач взагалі не знайде в ньому найточніший і адекватний еквівалент перекладу, але він дасть поштовх для роздумів, підкаже вірний напрям пошуку і допоможе прийняти правильне рішення.

УДК 811.112.2'373.7

НОСЕНКО М.М., асистент

Науковий керівник – **ДУБРОВСЬКА І.Б.**, канд. філол. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

perekladlingvo@ukr.net

КОМІЧНА КОНОТАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗДІБНОСТЕЙ ЛЮДИНИ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Проблема взаємозв'язку понять культура-мова-етнос є досить актуальною для сучасної лінгвістики. Фразеологічна система - це та ділянка мови, де концентрується її етнокультурна специфіка, оскільки у фразеології багато національного, а національне - завжди своєрідне. На прикладах фразеологічних одиниць орієнтованих на людину, зокрема на її розумові здібності, – можна отримати уявлення про світорозуміння людей, багатство їхніх виражальних мовних засобів. Тому мета нашої статті – дослідити та описати німецькі фразеологізми з комічною конотацією, які позначають здібності людини, в аспекті лінгвокраїнознавства.

Із поняттєвою ознакою «здібності» пов'язана характеристика людини як біологічної істоти, наділеної розумом. Значущість цієї характеристики підтверджує те, що здібності індивіда репрезентовані у німецькій мові значною кількістю фразеологізмів з комічною конотацією. Фразеологізми цієї групи є одним із засобів експресивної характеристики людини, емоційної оцінки її індивідуальних якостей чи положення в суспільстві. Відповідно до характеру оцінки зосередженої в них інформації ці фразеологізми можна розділити на дві групи: фразеологізми з позитивною оцінкою і фразеологізми з негативною оцінкою.

Про проникливих, кмітливих людей німці жартівливо або з іронією говорять: *Das Graswachsenhören*. Вираз вживається спочатку для зневажливої характеристики надмірно розумних людей. Аспект мудрості чи поінформованості виникає лише в середині 17-го століття. Невмілий і невправний у німців зображується у такий спосіб: *J-m hatzweilinke Hände*, про таких людей можуть також іронічно зауважувати: *Ungeschicklässtgrüßen* або *Erstervonhinten* - якщо хтось завжди робить гірше за інших.

Аналіз семантики німецьких фразеологізмів з комічною конотацією про здібності людини дозволяє стверджувати, що у цих фразеологізмах знайшли відображення народні знання про навколишню дійсність і ті стереотипні моделі, що характеризують німецьку мовну спільноту. Можна зробити висновок, що ступінь здібностей, який передають фразеологізми з комічною конотацією, коливається в дуже широкому діапазоні - від максимального до мінімального, межуючи з цілковитою їх відсутністю.

Переважання фразеологізмів із негативною оцінкою розумової здатності серед проаналізованих одиниць свідчить про схильність людини звертати увагу на недоліки. Це підсвідома спроба німецького соціуму виправитись і вдосконалитись за допомогою доброзичливого жарту або критики, іронії чи зневаги, адже відхилення від норми в позитивний бік не викликає такої гострої реакції і не провокує появи значної кількості фразеологізмів з комічною конотацією.

ЗМІСТ

Борщовецька В.Д. Труднощі формування іншомовної фахової лексичної компетентності у ВНЗ.....	3
Лозинська О.А. Розвиток емоційного інтелекту студентів при вивченні іноземної мови.....	4
Марчук В.В. Ціннісна свідомість особистості.....	5
Баран Н.А. Педагогічні умови формування риторичних умінь студентів.....	6
Погоріла С.Г. Особистісно зорієнтований підхід до здійснення професійно-педагогічної підготовки майбутніх магістрів з економіки і підприємництва у ВНЗ.....	8
Ордіна Л.Л. Психолого-педагогічні умови активізації творчої діяльності студентів у вищому закладі освіти.....	9
Ігнатенко В.Д. Особистісно-орієнтований підхід до навчання майбутніх перекладачів в умовах самостійної роботи.....	10
Шмирова О.В. Современные подходы к изучению иностранных языков в информационном обществе	11
Зінінська А.П. Реквестивні мовленнєві акти в англійській мові.....	12
Чернищук Ю.І. Шляхи розвитку реалізму в американській літературі XIX століття.....	13
Михальченко Т.В. Інтертекстуальність у повісті стівена кінга “The mist”	14
Поліщук Т.В. Різновиди фразеологізмів в англійській мові.....	15
Карпенко С.Д. Фольклористичні школи у казкознавстві.....	16
Пташніченко А.М. Гендерний чинник стилетворення.....	17
Стрілецька С.В. До питання лінгвістичної характеристики лексико-семантичної когезії	18
Резнік В.Г. Германська філологія та її медіапростір.....	19
Рудакова Т.М. Новоутворення на ґрунті економічної лексики англійськомовного походження в сучасних ЗМІ.....	20
Ткаченко О.В. Навчання – шлях до професійного самовдосконалення майбутнього агронома-дослідника.....	21
Пилипенко І.О. Перекладацькі трансформації та їх класифікація.....	22
Повшедна І.В. Прагматика номінативних засобів на позначення факту мовлення при репрезентації комунікативної дії персонажа	23
Семілетко В.І. Якість електронних лексикографічних інструментів і переклад.....	24
Носенко М.М. Комічна конотація фразеологізмів на позначення здібностей людини у німецькій мові.....	26